

Вербовий В. П.,
завідувач кафедри тактичної
підготовки,
Національна академія внутрішніх
справ
(м. Київ, Україна)

Івченко А. Р.,
курсант,
Національна академія внутрішніх
справ
(м. Київ, Україна)

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ІНШИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ, ПОВ'ЯЗАНИХ З САМОРОБНИМИ ВИБУХОВИМИ ПРИСТРОЯМИ

В умовах, коли терористичні ризики стрімко зростають на фоні триваючих військових дій, соціальної нестабільності та політичних протиріч, питання якісної протидії диверсійно-терористичним актам стає критично важливим.

Окремий акцент слід зробити на запобіганні використанню саморобних вибухових пристроїв (СВП) у місцях масового скупчення людей. Злочинні елементи використовують такі засоби для заподіяння страху громадянам, дискредитації державних інституцій, створення атмосфери загальної паніки та порушення безпекового порядку. Подібні дії становлять пряму небезпеку для життя і здоров'я населення, а також для об'єктів критичної інфраструктури, включно з транспортом, навчальними закладами, торговельними й культурними центрами.

Реагування на повідомлення про виявлення саморобного вибухового пристрою у публічному місці вимагає від працівників Національної поліції чіткої організації та злагодженої взаємодії з вибухотехнічними підрозділами. Через динамічність ситуацій та ризик для населення алгоритми дій мають бути стандартизованими, але достатньо гнучкими для адаптації до змінних тактичних умов. Першим кроком є оперативне отримання та верифікація інформації про підозрілий предмет за повідомленнями очевидців або зовнішніми ознаками. Повідомлення зазвичай надходить до чергової частини через «102», а іноді — безпосередньо від підрозділів охорони, об'єктів інфраструктури чи служб безпеки. Далі слідують ізоляція місця події, евакуація за потреби та виклик спеціалізованих підрозділів для обстеження й знешкодження.

Після отримання повідомлення чергова частина негайно спрямовує до місця події найближчий патруль, який має здійснити оцінку ситуації без безпосереднього наближення до предмета, з дотриманням заходів індивідуальної безпеки [1].

Група, що першою прибуває на місце, встановлює візуальний контроль над об'єктом, оцінює кількість присутніх осіб, наявність небезпеки повторного ураження, проводить обмеження доступу до потенційно небезпечної зони, організовує евакуацію цивільного населення та здійснює повідомлення відповідним службам для подальших дій. Основним завданням поліцейських на цьому етапі є недопущення паніки, забезпечення правопорядку та створення умов для безперешкодного прибуття вибухотехнічних підрозділів [5]. Установлюється периметр охорони з урахуванням можливої зони ураження: зазвичай не менше 100 метрів, але в окремих випадках ця відстань може змінюватися залежно від масштабу загрози.

Паралельно поліція перекриває транспортні потоки, регулює рух і проводить опитування свідків для встановлення осіб, які могли залишити підозрілий предмет. У разі виявлення СВП у громадському транспорті чи на вокзалах правоохоронці організовують евакуацію та визначають безпечні шляхи виходу. Вони також забезпечують безперешкодний доступ екстрених служб до місця події. Усі дії координуються з урахуванням громадської безпеки, щоб уникнути паніки серед населення. Поліцейські діють у межах своїх повноважень, не наближаючись до предмета до прибуття вибухотехнічного підрозділу.

Після встановлення периметру та проведення першочергових заходів відбувається передача оперативної інформації вибухотехнікам. Останні здійснюють технічну розвідку за допомогою спеціалізованих засобів, таких як дистанційні керовані роботи, відеокамери, рентгенівські пристрої або прилади виявлення вибухових речовин [6]. У разі підтвердження наявності вибухового пристрою вибухотехнічна служба вирішує, чи знешкоджувати його на місці, чи транспортувати до безпечної зони. Поліцейські забезпечують охорону території, контролюють дотримання заборони на наближення та стежать за розвитком ситуації. Вони готові негайно розпочати евакуаційні заходи у разі загострення обстановки. Усі підрозділи діють узгоджено та під єдиним командуванням. Це дозволяє уникнути дублювання дій і хаотичного реагування. Важливою є координація з Державною службою України з надзвичайних ситуацій, медичною службою, місцевою владою та адміністраціями об'єктів. У разі підтвердження терористичної загрози керівництво операцією переходить до представника Служби безпеки України. Тактичне реагування залишається за поліцією. Вона відповідає за порядок, охорону зони та захист інших служб від провокацій.

Усі дії документуються згідно з інструкціями, ведеться фото- та відеофіксація, складаються протоколи, проводиться опитування свідків, а за результатами операції готується аналітична довідка, що передається до відповідних підрозділів для аналізу та подальшого навчального використання [7]. У рамках реалізації таких алгоритмів велике значення має рівень підготовки поліцейських, їхнє вміння діяти в умовах високого стресу, правильно оцінювати ризики, комунікувати з населенням та забезпечувати ефективний контроль над ситуацією [4].

Важливими є наявність технічних засобів зв'язку, уніфікованих схем дій і доступу до актуальної інформації про попередні випадки використання

вибухових пристроїв. Не менш значущою є здатність підрозділів адаптувати дії до конкретних умов інциденту. У разі масової загрози можуть залучатися підрозділи Національної гвардії або спеціального призначення. Після завершення операції поліція контролює місце події до повного усунення загроз і проведення всіх процесуальних дій. Здійснюється збір доказів, вилучення залишків пристрою та експертиза. Подальший аналіз включає службове розслідування, оцінку ефективності алгоритму та формування рекомендацій. Важливим є обмін досвідом і створення оновлених навчально-методичних матеріалів для системи МВС.

Постійне оновлення знань про конструкції саморобних вибухових пристроїв, зміну тактики злочинців, розвиток технологій дистанційного управління вибухом формує необхідність адаптації існуючих алгоритмів дій до сучасних умов [2].

Евакуація цивільного населення та охорона периметру зони потенційної небезпеки є невід'ємними складовими організаційно-тактичних заходів поліцейських у разі виявлення саморобного вибухового пристрою у публічному просторі [3].

З огляду на небезпеку та непередбачуваність наслідків, евакуаційні дії мають проводитися негайно, скоординовано та за встановленими протоколами. Їхня мета — безпечно вивести людей із зони загрози, мінімізувати втрати й уникнути паніки під час інформування про небезпеку.

Евакуація повинна починатися з осіб, які перебувають у найближчій до ймовірного джерела загрози зоні. Для цього визначаються безпечні маршрути відходу, які мають бути позбавлені перешкод, що можуть уповільнити рух людей, у тому числі маломобільних груп, дітей або осіб з порушеннями здоров'я [4].

Поліцейські мають забезпечити безпечний супровід людей під час евакуації, запобігаючи тисняві, хаотичним діям і конфліктам. Громадянам слід надати чіткі інструкції щодо подальших дій і місць тимчасового перебування, приділяючи особливу увагу об'єктам із великою кількістю людей та обмеженим простором.

Під час евакуації одночасно здійснюється охорона периметра небезпеки з розмежуванням зон за рівнем загрози. Межі визначаються з урахуванням типу об'єкта, можливого радіуса ураження та особливостей інфраструктури. Зазвичай встановлюють три зони — внутрішню, буферну та зовнішню, кожна з яких має чітке призначення. На межах зон чергують пости, що контролюють доступ і запобігають несанкціонованим діям.

Охорона периметру є не лише технічним заходом, а й засобом комунікації з населенням. Поліцейські, які забезпечують охорону, повинні надавати пояснення громадянам, відповідати на запитання без роздратування, забезпечувати доступ до інформації щодо тривалості обмежень та подальших дій [4]. Для підтримання порядку можуть залучатися додаткові сили, зокрема Національна гвардія, що забезпечує охоплення великої території під час масових евакуацій. Периметр охороняється з використанням технічних засобів —

бар'єрів, стрічок, конусів, систем спостереження та радіозв'язку. Осіб, які намагаються проникнути в небезпечну зону, поліцейські мають право затримати й ізолювати до завершення операції. Ефективність дій забезпечується постійною координацією між усіма підрозділами в зоні реагування.

Під час евакуації патрульні підтримують зв'язок із вибухотехніками, диспетчерами, медичними й рятувальними підрозділами для оперативного реагування. Особливу увагу приділяють безпеці людей у місцях скупчення та наданню психологічної підтримки для запобігання паніці. Після евакуації поліцейські патрулюють суміжні території, фіксують обстановку та перевіряють ефективність маршрутів. У разі виявлення нових загроз вони готові до повторної евакуації. Результати операцій аналізуються керівництвом і передаються до Антитерористичного центру для вдосконалення стандартів реагування. Важливим залишається дотримання етичних і правових норм у спілкуванні з громадянами. Довіра населення формується через спокійну поведінку поліцейських, відкритість і професіоналізм, що підвищує готовність системи до дій у реальних кризових ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Golubosh V. Голубош В.В. Форми об'єктивної сторони злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої. *Naukovyy visnyk dniproperetrovs'kogo derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2018. Т. 1, № 1. С. 150–155. URL: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2018-1-150-155>.

2. Konoplitsky V. S., Sidoryk N. N., Harchenko A. A. Gunshot and missile wounds in children in peace time. *Paediatric surgery. ukraine*. 2017. Vol. 55, no. 2. P. 66–69. URL: <https://doi.org/10.15574/ps.2017.55.66>.

3. Приходько Ю. П. Характеристика слідів застосування вибухових пристроїв як джерело доказування про вчинений злочин. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 1 (25). С. 154–161.

4. Дослідження можливості використання невибухового імпульсного сейсмічного джерела для знищення вибухових пристроїв / V. Kotsiuruba та ін. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2019. Т. 36, № 3. С. 141–150. URL: <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-36-3-141-450>.

5. Савчук М. Криміналістична характеристика осіб, які вчиняють терористичні акти з використанням вибухових пристроїв. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія: юридичні науки. 2018. № 889. С. 149–155.

6. Features of design and discontinuation of explosive devices / D. Tsaprika et al. *Collection of scientific works of odesa military academy*. 2020. Vol. 1, no. 13. P. 263–273. URL: <https://doi.org/10.37129/2313-7509.2020.13.1.263-273>.

7. Smolkov O., Kotsiuruba V., Hunbin K. Математична модель пошуку та виявлення вибухових пристроїв з неконтактними датчиками цілі методом нелінійної радіолокації. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та*

оборони. 2020. Т. 38, № 2. С. 113–118. URL: <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2020-38-2-113-118>.